

Navodila za oblikoskladenjsko označevanje

JOS

različica 1.0

2009-02-07

Projekt

Jezikoslovno označevanje slovenskega jezika

<http://nl.ijs.si/jos/>

Odsek za tehnologije znanja

Institut Jožef Stefan

Pripravili: Špela Arhar, Darja Fišer, Simon Krek, Nina Ledinek, Amanda Saksida, Breda Sivec, Blaž Trebar

Končna verzija: Simon Krek, Tomaž Erjavec

Kazalo

| | | |
|-------|-------------------------------------|----|
| 1. | Uvod..... | 3 |
| 2. | Splošna načela za označevanje | 3 |
| 2.1. | Enoznačnost označevanja | 3 |
| 2.2. | Označevanje samostalnikov | 4 |
| 2.3. | Označevanje glagolov | 5 |
| 2.4. | Označevanje pridevnikov..... | 6 |
| 2.5. | Označevanje prislovov | 10 |
| 2.6. | Označevanje zaimkov | 12 |
| 2.7. | Označevanje števnikov | 15 |
| 2.8. | Označevanje predlogov..... | 17 |
| 2.9. | Označevanje veznikov | 18 |
| 2.10. | Označevanje členkov | 21 |
| 2.11. | Označevanje medmetov | 22 |
| 2.12. | Označevanje okrajšav | 22 |
| 2.13. | Označevanje neznanih besed | 23 |
| 3. | Problematicni primeri | 24 |
| 3.1. | Večbesedne enote..... | 24 |
| 3.2. | Skladenjske napake v stavkih | 24 |
| 4. | Priporočeni referenčni viri | 24 |

1. Uvod

Priročnik podaja navodila za oblikoslovno označevanje besedil z oblikoskladenjskimi oznakami JOS, <http://nl.ijs.si/jos/msd/>. Mišljen je predvsem kot vodilo, kako označiti posamezne besedne pojavnice v korpusih ročno, in je bil izvorno napisan za priročnik za ročno označevanje korpusov jos100k in jos1M. Polni ročno preverjeni korpus jos100k je, poleg samega priročnika, tudi referenčen vir primerov, ki lahko pomagajo pri ročnem označevanju nadaljnjih besedil. V pomoč je lahko tudi bistveno večji korpus jos1M, vendar se je potrebno zavedati, da je tam ročno preverjen samo del oznak. Oba korpusa sta dostopna tudi preko spletnega konkordančnika na <http://nl.ijs.si/jos/cqp/>.

Pri označevanju se je pomembno zavedati, da je nabor oznak in sistem označevanja prilagojen (statističnemu) označevanju obsežnih korpusov, zato lahko prihaja do precejšnjih razlik med slovničnimi opredelitvami v obstoječih jezikovnih virih (SSKJ, Slovenski pravopis 2001) in korpusnimi oznakami. Pri označevanju sta poleg teh navodil sicer merodajna oba omenjena vira, vendar v kombinaciji z obstoječimi oblikoskladenjskimi rešitvami v korpusu jos100k.

2. Splošna načela za označevanje

2.1. Enoznačnost označevanja

Vsaka pojavnica v korpusu dobi le eno oznako. V primerih, kjer ni mogoče določiti neke lastnosti zato, ker referent besedni obliki ne obstaja, iz okolice ni mogoče ugotoviti, za katero lastnosti gre, oblikoslovno pa je možnih več lastnosti, pripišemo:

1. spol: a. srednji spol v primerih, ko gre v osnovi za pridevniške pojavnice (pridevniki, zaimkovni števniki, pridevniški zaimki):

*Iskreno ozračje groze, ki resnično krepi občutek **neznane**ga [Ppnser] in skrivnostnega, je ... v odprtem pismu slovenski javnosti je med **drugim** [Kbzseo] zapisala ... In kljub **temu** [Zk-sed] potem ni šla delat, temveč je prekinila svoje strokovno zdravniško izobraževanje*

b. moški spol v primerih, kjer gre za posamostaljene pridevnike

*Poudarek bo veljal razvoju gospodarstva, da bo **mladim** [Ppnmmd] omogočena zaposlitev.*

2. število: množina, če ni mogoče zanesljivo ugotoviti, ali gre za dvojino ali množino

*Ni razloga, da bi sodišče nadaljevalo postopek, za katerega nobena od **strank** [Sozmr] ne izkaže pravega interesa.*

3. če gre za pravo pomensko dvoumnost, pripišemo tisto vrednost, ki se nam po najboljši presoji zdi verjetnejša:

*Če ribe ne pokažejo zanimanja za muho ali blestivko, nam za **asa** [Somdt] v rokavu ostaneta rakec ali črv.*

*Preden pa se kdo preveč razgreje, bi želel napisati nekaj pojasnil. Nikakor ne zagovarjam vožnje zunaj utrjenih cest, da bi se približali objektu. To je ne le neetično, temveč tudi kaznivo. Vendar obstaja v Sloveniji dovolj makadamskih cest, pa tudi ob avtocesti je moč odkriti kako kanjo, ki ne bo zletela takoj, ko se bomo ustavili. Nazadnje pa bi rad napisal, da ne smemo pozabiti, da vozimo avto in smo dolžni upoštevati vse cestnoprometne predpise. To je sicer popolnoma očitno, a pri iskanju **živali** [Sozmr] lahko prehitro pozabimo na cesto in si uničimo prelep dan v naravi s prometno nesrečo.*

*V teh letih je tudi pravi čas, da uredite vsakršne hormonalne težave, ki lahko vplivajo na plodnost, na primer **sindrom** [Somei] policističnih ovarijev.*

2.2. Označevanje samostalnikov

Občna imena

- glagolnike označujemo kot samostalnike

*Tudi nasvet o **soljenju [Sosem]** zelja za kisanje sem povzela s seminarja Pridelovanje in kisanje vrtnin.*

- posamostaljene pridevnike označujemo kot pridevnike, ne kot samostalnike.

*Poudarek bo veljal razvoju gospodarstva, da bo **mladim [Ppnmmd]** omogočena zaposlitev.*

- živost označujemo samo pri samostalnikih moškega spola, kadar se pojavljajo v ednini v tožilniku
- kot občni samostalnik označujemo tudi citatno pisane samostalnike iz drugih jezikov. Držimo se načela: karkoli se sklanja kot samostalnik, uvrstimo med samostalnike.

*Nastale so klasike Rozmarijin otrok, Izganjalec duhov in **slasher [Somej]** Noč čarovnic.*

- kot občna označujemo kratična imena tipa WAP, GPRS, USB

Lastna imena – osebna ter zemljepisna

- kadar je v besedilu samostalnik, ki ga prepoznamo (iz oblike, konteksta, splošnega znanja) za osebno ali zemljepisno ime, ga vedno označimo kot lastno, pripišemo pa mu lemo z veliko začetnico; kadar je osebno ali zemljepisno lastno ime prekrivno z občnim samostalnikom, je lema pri lastnih imenih torej pisana z veliko začetnico, pri občnih pa z malo.
- gornje pravilo velja tudi za tuje samostalnike: če tujo besedo identificiramo za samostalnik (če se sklanja po samostalniških vzorcih) in je iz sobesedila jasno, da gre za osebno ali zemljepisno ime, označimo kot lastno ime, ne pa kot Nj. Če sobesedilo ali splošna izobrazba ne pravita drugače, tem primerom pripišemo moški spol.

*trenutno najstarejši kaveljc je 80-letni Boris **Mlinar**, ki je tudi častni član društva → lastno ime, lema: Mlinar
pogovor znanega francoskega sociologa **Pierra Bourdieuja** z nemškim pisateljem → lastno ime, lemi: Pierre, Bourdieu
Francoski igravec **Gerard Depardieu** je v Cannes prišel zaradi filma **Asteriks in Obeliks proti Cezarju** → lastna imena, vse leme z veliko*

- če iz sobesedila ni razvidno, katerega spola je lastno ime, mu pripišemo moški spol

***Saša [Slmei]** ne reagira.*

- priimkom pripišemo spol, kot ga ime, ki se pojavlja ob njem
- avtomatsko lematizirane (napačne) leme lastnih imen popravljamo

*utiša medije in ustoliči generala Liamina **[Liamin] [Liamine]** Zerouala za predsednika*

Lastna imena – stvarna

- kadar je v besedilu samostalnik, ki ga prepoznamo (iz oblike, konteksta, splošnega znanja) za stvarno ime, ga označimo kot lastno (lema z veliko začetnico) samo, če nima prekrivne leme

z občnim samostalnikom. Kadar je stvarno ime prekrivno z občnim samostalnikom, ga označimo za občni samostalnik, lema v tem primeru z malo

Nastale so klasike Rozmarijin otrok, Izganjalec duhov in slasher Noč [Sozej] čarovnic.

- gornje pravilo velja tudi za tuje samostalnike: če tujo besedo identificiramo za samostalnik (če se sklanja po samostalniških vzorcih) in je iz sobesedila jasno, da gre za stvarno ime, označimo kot lastno ime, ne pa kot Nj. Če sobesedilo ali splošna izobrazba ne pravita drugače, tem primerom pripišemo moški spol.

*Od temačnih, samotnih graščin na vrhu hriba, stolpov starih dvorcev, zaprašenih grobnic smo se postopoma preselili v manjše, navidez prijazne hiše, zgrajene na starih in davno pozabljenih pokopališčih (**Poltergeist [Slmeij]**, Mačje pokopališče, **House [Slmeij]**), nato še v obrobne, visokogorske in odtujene kraje (**Shining [Slmeij]**, **Misery [Slmeij]**, **Psiho [Someij]**).*

Problematični primeri

- kot lastna imena označujemo kratična imena:
 1. geografskih oz. političnih enot: *EU, RS, ZR* itd.
 2. političnih strank: *CDU, SD, SDS* itd.
 3. podjetij in organizacij (tudi njihovih delov): *BBC, BTC, DURS, DZ, RTV, SFOR, OŠ* itd.
 4. kratice zakonov: *ZDR, ZJU, ZSPJS* itd.
- kot lastnih imen ne označujemo delov kratičnih poimenovanj blagovnih znamk ali imen programskih orodij: *M30X, pocketPC, palmOS, LX, DNKA, (F 650) CS*
- lastnim imenom z ženskim in srednjim spolom dodajamo ustrezno lemo:

*Razstava bo letos gostovala še v Mehiki, ZDA, **Japonski**, Finski in Južni Afriki → ženski spol, lema: **Japonska**
Po avanturi na **Japonskem** ste ponovno nosili majico Maribora. → srednji spol, lema: **Japonsko***

2.3. Označevanje glagolov

Vrsta

- pomožni glagol je samo glagol biti, bodisi kot glagol obstajanja ali v funkciji tvorjenja časov; ostale glagole označujemo kot glavne.

Najpogosteje je [Gp-ste-n] vir okužbe jagnjeta njegova mati,...

Predlog, ki bi na referendumu zmagal, potem ne bi [Gp-g] bil [Gp-d-em] nič več odvisen od dobre volje poslancev.

Glagolska oblika

- kot deležnike označujemo samo opisne deležnike na *-l* v funkciji tvorjenja časov. Trpne deležnike na *-n/-t* označujemo kot deležniške pridevnike.

Pakistanski predsednik je **dejal** [Ggvd-em], da bi lahko njegova vlada **razmislila** [Ggdd-ez] o odnosih z Izraelom glede na zadnje premike v bližnjevzhodnem mirovnem procesu.

Akumulator je zelo velik, saj je **oblikovan** [Pdnmein] tako, da lahko namesto njega vstavimo štiri običajne baterije.

- pogojniki označujemo samo pri obliki *bi*.

Podobno **bi** [Gp-g] lahko v splošnem označili tudi izvedbo v drugem delu koncerta, ko je bila na sporedu Mahlerjeva Simfonija št. 1 v D-duru.

- deležja označujemo v okviru besedne vrste prislov.

Ko ga mati objame in mu zapoje pesmico ali pove kratko zgodbo, **nevede** [Rd] otroku privzgaja občutek, da je to nekaj lepega.

Ali se je, ne **meneč** [Rd] se za Vrano in Daniela, osredotočila na otroka pred seboj.

..., **začenši** [Rd] z nenadnim spoznanjem, ki se je gotovo registriralo v Cauliffovih možganih, vedenje, da zares umira.

Nikalnost

- lastnost nikalnosti imajo samo trije glagoli: *biti*, *imeti*, *hoteti*
- nikalnost označujemo samo pri glagolskih oblikah sedanjika in prihodnjika;
- ne označujemo je pri neosebni glagolskih oblikah (deležniku, namenilniku in nedoločniku), pogojniki *bi* ter pri velelniku.

Sicer pa **nisem** [Gp-spe-d] edini Ljubljančan ali Olimpijin mož v moštvu.

Nad natančnostjo izdelave **nimamo** [Ggnspm-d] pripomb.

Mizice se **nočejo** [Ggnstm-d] pogrniti.

Vid

- Glagolu *biti* ne pripisujemo vida.

Problematični primeri

- Primere, pri katerih so glagoli na prehodu v druge besedne vrste, npr. *denimo*, *recimo*, *prosim* ipd., označujemo kot glagole oz. se posvetujemo o njihovi uvrstitvi.

2.4. Označevanje pridevnikov

- Pridevniki v besedilih nastopajo v prilastkovi ali v povedkovi rabi:

Sledil je **prelomni** korak ...

Moj mož namreč uradno še ni **rehabilitiran**.

Navodila so videti **zapletena**.

pridevnik kot levi prilastek

pridevnik kot povedkovo določilo

pridevnik kot povedkov prilastek

Tudi v primeru elipse: **Pomembno**: preden dvignete roke ... (= **pomembno** je, da preden dvignete roke ...)

3.4.1 Lematizacija

- Vsi pridevniki imajo pridevniške leme. Če naletimo na deležnik z glagolsko lemo, to popravimo v pridevnik:

| | |
|--|--|
| <i>hiše, zgrajene na še ni rehabilitiran</i> | <i>lema: zgrajen (ne zgraditi) lema: rehabilitiran (ne rehabilitirati)</i> |
|--|--|

- Pridevnike, ki so del lastnih imen in se zato pišejo z veliko začetnico, lematiziramo z veliko začetnico:

| | |
|---|--|
| <i>Tabithine oči Learbrookovega naročila na Grablovičevi ulici</i> | <i>lema: Tabithin lema: Learbrookov lema: Grablovičev</i> |
|---|--|

3.4.2 MSD-ji

- Pridevnike opredeljujemo glede na naslednje kategorije: vrsta, stopnja, spol, število, sklon in določnost.
- **VRSTA: splošni (p), deležniški (d), svojilni (s)**

| |
|--|
| <i>Splošni: z večjim nožem, zaporna kazen, kazenski zakonik, svetovna javnost, nad tragičnimi prizori, kot notranjo zadevo, vojaško operacijo, šiitski jug, za naftne pipe speč klošar v travi, našobite se in si nadenite trpeč izraz, ima izstopajočo brčico, razširjen je v jezerih in toplejših odsekih tekočih vod, živel v temnem mraku grozeče nevihte</i> |
|--|

| |
|---|
| <i>Deležniški: predvidena kazen, tako imenovano, novoi zvoljenega predsednika, z akcijami, uperjenimi proti, med ubitimi, prepovedanih strank, strokovno podprte nasvete, o uspelem prebegu, pridigana moralna načela</i> |
|---|

| |
|--|
| <i>Svojilni: Rozmarijin otrok, Tabithine oči, Learbrookovega naročila, z očetovim dovoljenjem, brez učiteljičine pomoči</i> |
|--|

- Pridevnike, ki označujejo **splošno svojino**, npr. državni denar (= denar države), cerkvena posest (= posest cerkve), označimo kot splošne (p). Pridevnike na -ov/-ev načeloma označujemo za svojilne, tudi če pomensko izražajo splošno svojino

| |
|---|
| <i>ubrana in intonančno točna glasba zares prihaja iz korenin in smrekovih vej → svojilni Začelo se je tavanje, napovedano v torkovem komentarju → svojilni</i> |
|---|

- **Deležniški** so tisti, ki imajo bližnjo povezavo s svojim glagolom, kar se tiče vezljivosti, kolokabilnosti in podobnih odnosov. Primer odločanja (prvih 10 kolokatorjev eno mesto desno po korpusu FidaPLUS):

| | OPRIJETI brez OPRIJET | OPRIJET brez OPRIJETI |
|----|-----------------------|-----------------------|
| 1 | vzdevek | hlače |
| 2 | ime | majica |
| 3 | sloves | kavbojke |
| 4 | se | oblačilo |
| 5 | naziv | majčka |
| 6 | telo | obleka |
| 7 | rešilen | boksarica |
| 8 | oznaka | kroj |
| 9 | vsak | suknjič |
| 10 | rob | pulover |

- Oprijet torej ni deležniški, ker ni odnosa -> glagolski predmet (oprijeti hlače, oprijeti se hlač?) in pridevniški levi prilastek oz. povedkovo določilo (oprijete hlače // hlače so oprijete). Hitri test za določanje deležniškosti pridevnika bi bil, če zlahka najdete tak predmet - npr. kršiti zakonodajo -> kršena zakonodaja -> zakonodaja je kršena. Primeri:

Deležniški: *poznan, napravljen, določen, omejen, ugotovljen, kršen, dodan, seznanjen, znižan, opustošen, pridobljen, urejen*

Splošni: *oprijet, preostal*

- Vse deležniške pridevnike, tvorjene iz zanikanih glagolov ali glagolskih zvez, označujemo kot splošne: *nedokončan, nedovoljen, neizgovorjen, neizplačan, nemoten, nenadzorovan, nenašminkan, neodgovorjen, neopažen, neorganiziran, neoviran, nepodeljen, nepopit, nepostavljen, neprekinjen, nerazčiščen, nerazodet, nespremenjen, neuskkljen, nevzdrževan, nezavarovan, nežgan, novoustanovljen* itd.

- **STOPNJA: nedoločena (n), primernik (p), presežnik (s)**

- Nedoločena stopnja označuje pridevnike, ki niso stopnjevani, torej »osnovnike«.
- Opisno stopnjevanje: ker nas na ravni morfosintaktičnega označevanja korpusa zanima vsaka beseda posebej, sta pri opisnem stopnjevanju prislova bolj in najbolj (tudi manj, najmanj) obravnavana posebej, pridevnikom pa pripišemo oznako nedoločeno (n):

| |
|---|
| <i>za bolj prijazen [Ppnmtn] jutri – pridevnik je (samo) prijazen</i> |
|---|

- Kategorija stopnja je pri svojilnih pridevniki vselej nedoločeno (n), saj teh pridevnikov ne stopnjujemo.

... brez **predsednikovega** [Psnmer] privoljenja ...

- Kategorije elativ ni več, zato se besede, prej označene kot elativ, sedaj označujemo kot nedoločene

spoznanje o pridnosti gospodinj, ki skrbijo za **prelep** [Ppnmetn] okras domala vsake hiše – nedoločena stopnja, lema: prelep.

- **SPOL: moški (m), ženski (ž), srednji (s)**

- Primeri problemov pri določanju spola

vprašanju vlaganj na **tujem** → **srednji spol**

- **ŠTEVILO: ednina (e), množina (m), dvojina (d)**

- **SKLON: imenovalnik (i), rodilnik (r), dajalnik (d), tožilnik (t), mestnik (m), orodnik (o)**

- Primeri problemov pri določanju sklona

Po hrbtu je rjavkasto **olivne** barve. → **rodilnik**
 Hrbtna plavut je razmeroma močno **zarezana** → **imenovalnik**
 Po hrbtu je modrikaste barve, spodnji del bokov in trebuh sta **srebrna** → **imenovalnik**
 Sama vrednost pa že spominja na **ameriških** 4,3 odstotka → **rodilnik**
 Kaj bistveno **novoga** ne more povedati → **rodilnik**

- **DOLOČNOST: da (d), ne (n)**

- Določnost označujemo pri vseh treh vrstah pridevnikov.

- Določnost označujemo samo pri pridevniki moškega spola ednine v imenovalniku in tožilniku.

- tabela s tremi vrstami pridevnikov v pomoč:

| OBLIKA | LEMA | MSD | Sklon + živost sam. jedra |
|---------------|------------|---------|--------------------------------------|
| policistov | policistov | Psnmein | im. |
| policistov | policistov | Psnmetn | tož. + neživo jedro |
| policistovega | policistov | Psnmet | tož. + živo jedro |
| omenjen | omenjen | Pdnmein | im., nedoloč. oblika |
| omenjeni | omenjen | Pdnmeid | im., določ. oblika |
| omenjen | omenjen | Pdnmetn | tož., nedoloč. oblika + neživo jedro |
| omenjeni | omenjen | Pdnmetd | tož., določ. oblika + neživo jedro |
| omenjenega | omenjen | Pdnmet | tož. + živo jedro |

| | | | |
|---------------|-------------|---------|---------------------|
| gospodarski | gospodarski | Ppnmeid | im. |
| gospodarski | gospodarski | Ppnmetd | tož. + neživo jedro |
| gospodarskega | gospodarski | Ppnmet | tož. + živo jedro |

- primeri:

*sledil je **prelomni** [Ppnmeid] korak
Prve priprave na **državni** [Ppnmetd] udar*

3.4.3 Zahtevnejši primeri

- **Posamostaljene pridevnike** označujemo kot pridevnike (glede označevanja spola glej 3.1):

*... ki resnično krepi občutek **neznanega** [Ppnser] in **skrivnostnega** [Ppnser]
... Tako smo v veliki meri sami krivi za **dobro**[Ppnset] ali **slabo** [Ppnset]
... Ker je bilo o njej **napisanega** [Pdnser] že dovolj ...
... seznanjanje z **drugačnim** [Ppnseo] pa utrdi strpnost ...*

- **Pridevniške zveze** z vezajem:

*ob **iraško**[Ppnsei]-turški [Ppnzem] meji, vojaško[Ppnsei]-državnemu[Ppnmed] zboru*

- interpretiramo tako, da prvi del z veznim samoglasnikom -o- obravnavamo kot pridevnik v imenovalniku ednine srednjega spola.
- **Ženski priimki** se označujejo kot pridevniki z lemo v moškem spolu

*Strahotno žaluje za očetom, ji je rekla **Evansova** . – im. ed. ž. sp., lema Evansov
Olga **Andrejeva** in Elena **Pankova** – im. ed. ž. sp., lema Andrejev, Pankov*

- nesklonljivi prilastki tipa **solo, neto, bruto** ipd. so samostalniki, kadar so sklonljivi (npr. solo), sicer so pridevniki
- **Sam (-a, -o)** označujemo kot pridevnik in ne zaimek

*naj kar **sami** poiščejo vlagatelja
Namesto kreme lahko **sami** pripravite mešanico.
Čisto mogoče je tudi, da je Kajn v odgovor na božjo zavrnitev njegovega daru zavrnil in ubil **samega**
(lema=sam; msd=!Ppnmetn) boga in da si je bog nemara to celo **sam** (lema=sam; msd=!Ppnmein) želel*

2.5. Označevanje prislovov

- vprašalnice so prislovi – tudi kadar se pojavljajo na mestu veznika

*Ker ne vemo, **kako** bi drugače dosegli... → prislov*

- prislov v povedni (brezosebni) rabi je prislov – po SP je povedkovnik, vendar po sistemu povedkovnika ne označujemo.

Posebni primeri

- stopnjevalni prislovi **bolj/najbolj** ter **manj/najmanj** imajo leme *bolj/najbolj*, *manj/najmanj* ter so označeni kot Rnn. Podoben primer tudi prislova **največkrat** in **najprej**.
- **rad (rada, rado ...)** označimo kot Rsn z lemo *rad*
- po posvetu so bili za prislove označeni tudi naslednji problematični primeri:

*boste vsako jutro potrebovali dobre **pol** ure , da jih boste oblikovali v popolno ravno pričesko.*
*Vetra ni dobesedno **nič**.*
*Devetletko naj bi **jeseni** poskusno uvedli na 46 šolah.*
***Tako** ali **tako** se moram vrniti.*
*Zmerno pitje alkohola zmanjšuje tveganje za infarkt **približno** za tretjino.*
*Komaj so se posamezni igralci vživeli v igro pa so se **spet** razšli.*
*Imeti **prav**.*
*Na **splošno**.*
*Invencija je v ZDA **naravnost** kultno razvita.*

Deležja

- kategorijo deležje načeloma dobijo vsa slovenska deležja. Vprašalnica za določanje deležij je **kako (se nekaj dogaja) + deležja** imajo predvidljivo **obliko**; deležje izraža hkratnost dogajanja – *shiramo, medtem ko čakamo; opravljam delo, medtem ko stojim*):

- **na -č**: ...film po stripu, ki se zanaša na Hallejino miganje z boki ,medtem ko se **tepežkajoč** in **predeč** maščuje svojim morilcem.

- **na -aje**: ...Če neka firma propade, gredo delavci na borzo dela, kmetje pa lahko, **čakaje** na miloščino, le shiramo.

- **na -e**: ...Ob odprti strehi lahko krmar svoje delo opravlja **stoje**, v salonu pa je več svetlobe.

- **na -ši**: ...To **rekši** je usekal predikanta s pestjo po obrazu, da je bil takoj ves krvav.

- previdnost je potrebna pri tistih besedah, ki so se bolj ali manj poslovile od svoje glagolskosti (= ne izražajo hkratnosti dogajanja, imajo pa še vedno deležijsko obliko): to **niso deležja**.

*tolarjev lahko celo slikajo s petmetrskim pitonom, ki je **baje** popolnoma nenevaren, razen če ste rejena podgana. → **členek***
*Kot podružnica globalne korporacije je Unilever Slovenija tudi **glede** izobraževanja vezan na centralo. → **predlog***

Pridevnik vs. prislov

- če beseda v pridevniškem nizu določa samostalnik, je običajno pridevnik, če določa pridevnik, je prislov

*Zakon o industrijski lastnini, **uradno** prečiščeno besedilo → kako prečiščeno? – uradno, z uradne strani → **prislov**; če bi šlo za pridevnik, ki tvori s samostalnikom zvezo uradno besedilo, bi se zveza glasila prečiščeno uradno besedilo, ker vrstni pridevniki v nizu nastopajo bližje samostalnika kot kakovostni.*

*Večji osebki imajo **značilno** podaljšano prvo plavutnico → kako podaljšano? – značilno (= tipično) → **prislov**; gre za zvezo, ki se v biologiji pogosto pojavlja, pomeni, da je plavut tipično podaljšana, ne pa, da je plavut sama po sebi tipična oz. značilna.*

- ločevanje med posamostaljenimi pridevniki ter prislovi lahko olajšajo vprašalnice – če se v teh primerih lahko vprašamo s *kakšen?* gre najbrž za pridevnik

*To je **neetično** ter **kaznivo**. → kakšno je? – **pridevnik**
 V njem je jasno **zapisano**, da obstaja utemeljen sum → kakšno je? – **pridevnik**
 Če bo prišel pravi scenarij, to ni **izključeno** → kakšno ni? – **pridevnik***

2.6. Označevanje zaimkov

Leksikon (leme):

| CELOSTNI | KAZALNI | NIKALNI | OSEBNI | OZIRALNI | POVRATNI |
|-----------------|------------------|-------------------|-------------|-----------------|----------------|
| oba | oni | <u>nič</u> | čezme | čigar | čezse |
| obadva | onile | nihče | jaz | čigarkoli | medse |
| oboj | ta | nikak | jest | čigarsižebodi | nadse |
| oboje | tadva | nikakršen | medme | čigaver | nase |
| obojen | taisti | nikakšen | nadme | čigaverkoli | obse |
| <u>ves</u> | tak | nikdo | name | čigavršen | podse |
| vsak | takisti | nikogaršen | obme | čigavršnji | predse |
| vsakateri | takle | nikogaršnji | on | kakršen | se |
| vsakdo | takošen | nobeden | podme | kakršenkoli | skozse |
| vsakogaršen | takov | noben | pome | kakršensišebodi | svoj |
| vsakogaršnji | takšen | | predme | kar | vase |
| vsakršen | takšenle | | skozme | karkoli | zase |
| vsakteri | tale | | ti | karsibodi | |
| | talele | | vame | karsižebodi | |
| | tisti | | zame | katerikoli | |
| | tistile | | | katerisibodi | |
| | tolik | | | kdor | |
| | toliker | | | kdorkoli | |
| | tolikšen | | | kdorsibodi | |
| | tolikšnji | | | kdorsižebodi | |
| | toti | | | kolikršen | |
| SVOJILNI | VPRAŠALNI | NEDOLOČNI | | | |
| moj | čigav | bogsigavedikakšen | kdovekakšen | marsikdo | nekolik |
| najin | <u>kaj</u> | bogvedikaj | kdovekateri | mnog | nekolikšen |
| naš | kak | bogvedikateri | kdovekdo | mnogokaj | nekolikšnji |
| njegov | kakošen | bogvekaj | kdovekolik | mnogokateri | nekov |
| njen | kakov | bogvekakšen | malokaj | mnogokdo | nekšen |
| njihen | kakšen | bogvekateri | malokak | negdo | premarsikateri |
| njihnji | kateri | bogvekolik | malokakšen | nek | premnog |
| njihov | kdo | bogvekolikšen | malokateri | nekaj | prenekaj |
| njun | koji | enak | malokdo | nekak | prenekateri |
| tvoj | kolik | enaki | marsičigav | nekakov | prenekdo |

| | | | | | |
|-------|----------|----------|-------------|----------|-------------|
| vajin | koliker | enakšen | marsikaj | nekakšen | redkokateri |
| vaš | kolikšen | isti | marsikak | nekateri | redkokdo |
| | | kdovekaj | marsikakšen | nekdo | |
| | | kdovekak | marsikateri | neki | |

- **Kot zaimke označujemo le pojavnice v okviru osnovnih oblik, ki so navedene v leksikonu.**
- prislovne vprašalnice oz. vprašalni prislovni zaimki so vedno označeni kot prislovi (*čemu, kako, kam, kdaj, kje, kod, kolikič, koliko, kolikokrat, počemu, zakaj*)
- kot prislovi so označeni tudi drugi prislovni zaimki (*toliko, kdovekoliko, količkaj, kolikanj, itd.*)
- pri zaimkih z določno-nedoločnim parom v imenovalniku ednine je lema enaka imenovalniški obliki le pri določni obliki (oblika: *nek* -> lema: *nek*; oblika: *neki* -> lema: *neki*), pri ostalih oblikah je nedoločna (*nek, enak*)
- **vsi vprašalni zaimki, ki so po obliki enaki bodisi nedoločnim ali oziralnim, so označeni kot vprašalni, ne glede na njihov pomen ali vlogo**

.1. **nedoločni:** *čigav, kaj, kak, kakošen, kakov, kakšen, kdo, kolik, koliker, kolikšen*

.2. **oziralni:** *kateri, koji*

Ločevanje zaimkov od prislovov:

1. *kaj*: vse rabe razen prislovnih

... neumno plačevati za **kaj** takšnega. → **zaimek**
 ... vsaj imele **kaj** od nje. → **zaimek**
 ..., s katerim se **kaj** spravi v premikanje. → **zaimek**
Kaj takega pa še ne! → **zaimek**
 Če bo **kaj** narobe, pokličita policijo. → **zaimek**
 Zato je vprašal, **kaj** mu ima ponuditi naš prijatelj. → **zaimek**
 V tistem času se mi ni zdelo, da bi bilo v njem **kaj** tudi zame. → **zaimek**

b. prislov

- sovsebni nikalni členek po SP (s "šele")

....pogledov na dogodke niso mogli vsiliti niti, **kaj** šele socialdemokratski Gerhard. → **prislov**

- v vprašalnih stavkih, posplošuje vprašanje

Kako je **kaj** tam spodaj? → **prislov**

- prislovni zaimek po SP

ne zna pošiljati faksa, stvar je velika in ne gre v žep, kot telefon pa ni nič **kaj** prida → **prislov**
 Pred tekmo smo upali, da bomo dosegli **kaj** več. → **prislov**

1. nič: vse rabe razen prislovnih

...**nič** slabega ni, če se znotraj vlade pojavljajo.... → **zaimek**
... delala, kot da se **nič** ne vidi. → **zaimek**
..., moja skupina nima **nič** z mamili. → **zaimek**
O tem problemu še nisem **nič** slišal → **zaimek**
Vozil je na vse ali **nič**. → **zaimek**

b. prislov

- s prislovi, "bolj/manj" (merni prislov)

...razprave v parlamentu ne bodo **nič** manj burne. → **prislov**
...kot telefon ni **nič** kaj prida → **prislov**
...porabništva ni **nič** teže pojasniti kot... → **prislov**

- s "prav"

Vas ni prav **nič** strah? → **prislov**

2. vse (zaimek) proti vse (prislov)

- V oblikah zaimka "ves" se meša vrsta kategorij. Ker od avtomatskega označevanja ne moremo pričakovati zelo subtilnih zmožnosti razlikovanja, se osredotočamo na večjo razliko med prislovom (Rnn), ki ima lemo "vse" in celostnim zaimkom (Zc...), ki ima lemo "ves". Znotraj zaimka se naslanjamo predvsem na oblike. Med celostnim količinskim zaimkom (SP), ki je večinoma levi prilastek (vsi umazani avtomobili) in celostnim mernim (SP), ki je desni (avtomobili, vsi umazani), ne razlikujemo. Količinski zaimek ima samo množino, merni celo paradigmo. Temu je pridružen še celostni zaimek nečloveškosti (SP) - npr. "vse je bilo v redu", ki ima oblike srednjega spola in samo ednino. Če bi želeli razlikovati med vsemi tremi podkategorijami, bi moral imeti merni lemo "ves", količinski lemo "vsi" in "nečloveški" lemo "vse". Po sistemu vse skupaj pa združujemo pod lemo "ves", pri čemer pa nastane dilema, ali "nečloveškega" interpretiramo kot elipso "količinskega" = ...da pove vse // da pove vse (stvari, glasove, besede...). V prvem primeru bi bil msd Zc-set, v drugem bi imeli Zc-mmt/Zc-zmt. Skušamo ostati čim bolj kosistentni, zato ga opredeljujemo s prvo možnostjo: Zc-set.

V neki reklami sem prebrala nekaj, kar mislim, da pove vse → **zaimek**, lema: **ves**

b. prislov

Za rakom na materničnem vratu zboleva **vse** več žensk → **prislov**, lema: **vse**
... je bil **vse** počasnejši. → **prislov**, lema: **vse**
vse do konca 90. let je živela ideja → **prislov**, lema: **vse**

2.7. Označevanje števnikov

- kot arabske številke označimo cifre, pa tudi vsako besedo, ki vsebuje cifre: oznake za datum, še rezultate, številke publikacij, številke za ure z dvopičjem/piko vmes in vsa druga arabska števila, ki nimajo 'regularno' postavljene vejice in pike

... v 8. mesecu brejosti prodam. Tel. 05/763825 [Kag].
... s predpisano količino soli (1.7[Kag]–2.0 [Kag] kg na 100 [Kag] kg zribanega zelja) ...

- kot glavne arabske številke označimo tudi tiste besede, pri katerih je okrajšava pomotoma pisana stično s števkjo (kadar je nedvoumno, da gre za števniki)

... s predpisano količino soli (1.7[Kag]–2.0 [Kag] kg na 100kg [Kag] zribanega zelja) ...

- kot rimske številke označujemo zapise z rimskimi oznakami za števila

Hrbtina plavut je razmeroma močno zarezana in ima X, I, 31 plavutnic, repna plavut je vbočena, predrepna plavut pa ima II, 12 plavutnic.

Glavni in vrstilni števniki

- tako kot pri vrstilnih števnikih tudi pri glavnih v arabskem/rimskem zapisu NE opredeljujemo spola, števila in sklon – msd Kag.
- pri besednih števnikih nad pet spola ne označujemo (črtica)
- pri vrstilnih števnikih, pisanih z besedo, je lema vrstilni števniki
- lema pri glavnih števnikih je moška oblika števnika, zato

Sejem knjig bosta spremljali **dve** razstavi. → lema: dva
V Zdravilišču Laško prirejajo vsako leto **tri** salonske večere → lema: trije

Zaimkovni števniki

- med zaimkovne številke spadata samo leme *en* (ter varianta *eden*) ter *drug*, in sicer ne glede na to, ali je njun pomen v stavku zaimkovni ali števniki (en je v tem primeru po pomenu glavni, drug pa vrstilni števniki).

Lastnik je Morsu izročil obroček s tremi ključi: **enega** [Kbzmet] za sobo 27, ...
Valter kot **drugi** [Kbzmeid] sin iz Janezovega že tretjega zakona res ni imel veliko možnosti za uspeh.

- vse oblike, ki spadajo pod "drug", "drugi", imajo lemo *drug*, oblikoslovne oznake pa spremenimo v zaimkovne številke.

... obtožnica pa jima med **drugim** [Kbzmeo] očita še vlom v ilirskobistriško trgovino z orodjem, ...

- oblika "drug" in "drugi" pri moškem spolu ednine imenovalnik in tožilnik dobita lastnost "določnost".

Pronukleusa se približata **drug** [**Kbzmein**] drugemu in se zlijeta.
Drugi [**Kbzmeid**] je v tesni povezavi s prvim.

- "poldrug" je pridevnik, lema je "poldrugi" (oblika "poldrug" in "poldrugi" pri moškem spolu ednine imenovalnik in tožilnik imata lastnost "določnost"):

*Bil je majhen možak, nič več kot za poldrugi [**Ppnmetd**] meter ga je bilo,...*

Drugi števnik

Predvsem:

- množilni števnik (*enojen, dvojen, trojen, četveren, ...*)
- vrstilni ločilni (*enoj, dvoj, troj, četver, peter, ...*)

Določnost

- opredeljujemo samo pri množilnih števnikih (msd **Kbdmein/Kbdmeid** (*dvojen/dvojni*)) in pri zaimkovnem števniku drugi (samo oblika **drug**, msd **Kbzmein**).

Posebni primeri

- posamostaljeni števnik, ki označuje večkratnik od osnovnega števila (*tisoči, stotine, desetine*), so samostalniki. V tem primeru so leme množinske, da se jih loči od deležev.

*... kjer so marca in aprila **stotisoči** Kurdov skušali pobegniti v Turčijo.
V obdobju, ko je trg zasičen s **tisoči** marketinških sporočil, je boj za pozornost kupcev neizprosno.*

- besede, ki označujejo kratnost, spadajo pod **a.** pridevnike (*enkratno, dvakratno, trikratno, ...*), **b.** prislove (*enkrat, dvakrat, trikrat, ...*)

*pri **enkratnem** [**Ppnset**] navoju z ročko – lema: enkratno
Poleg tega rodiš **dvakrat**, morda **trikrat** [**Rnn**] v življanju,*

- kadar v kombinaciji števnik z vezajem le-temu sledi sklonska končnica, označimo ta del kot Np, sicer pa kot predstavnika ustrežajoče besedne vrste

*deset novink, bo treba sklepe iz Nice prilagoditi 25-članski skupnosti → pridevnik
Po vsej državi je zagorelo kar 4.382-**krat** → prislov*

*142-**im** so izrekli denarno kazen → Np*

- variante izražanje časa, nekaj primerov

stanovalce pa so reševali na Šišenski cesti ob pol **osmi h[Kbg-mr]** zvečer → lema: osem
 Prvo pravilo zanje je: po **dvajseti** uri nič več hrane → vrstilni števniki, mestnik, ženski spol, lema: dvajseti

2.8. Označevanje predlogov

Leksikon:

| | | | | | | | | | |
|----------|----|----------|----|----------|----|---------|----|---------|----|
| | | kraj | Dr | okoli | Dr | razen | Dr | vštric | Dr |
| a | Dt | križem | Dr | okrog | Dr | skoz | Dt | vzdolž | Dr |
| blizu | Dd | krog | Dr | onkraj | Dr | skozi | Dt | z | Do |
| blizu | Dr | med | Do | onstran | Dr | spod | Dr | z | Dr |
| brez | Dr | med | Dt | po | Dm | spred | Dr | za | Do |
| čez | Dt | mimo | Dr | po | Dt | spričo | Dr | za | Dr |
| do | Dr | na | Dm | pod | Do | sred | Dr | za | Dt |
| glede | Dr | na | Dt | pod | Dt | sredi | Dr | zaradi | Dr |
| iz | Dr | nad | Do | poleg | Dr | širok | Dr | zastran | Dr |
| izmed | Dr | nad | Dt | povrh | Dr | tekom | Dr | zavoljo | Dr |
| iznad | Dr | namesto | Dr | povrhu | Dr | tostran | Dr | zmed | Dr |
| izpod | Dr | napram | Dd | preblizu | Dr | v | Dm | znad | Dr |
| izpred | Dr | nasproti | Dd | pred | Do | v | Dt | znotraj | Dr |
| izven | Dr | nasproti | Dr | pred | Dt | vdolž | Dr | zoper | Dt |
| izvzemši | Dt | navkljub | Dd | prek | Dr | via | Di | zraven | Dr |
| izza | Dr | navzlic | Dd | preko | Dr | vkljub | Dd | zunaj | Dr |
| k | Dd | o | Dm | pri | Dm | vpričo | Dr | ž | Do |
| kljub | Dd | ob | Dm | proti | Dd | vrh | Dr | ž | Dr |
| koncem | Dr | ob | Dt | raz | Dr | vrhu | Dr | | |
| konec | Dr | od | Dr | raz | Dt | vsled | Dr | | |

- **Kot predloge označujemo le pojavnice, ki so navedene v leksikonu.**

- imenovalnik se uporablja pri predlogu "via"

*TV se mu zdi sicer prihodnost, toda ker ga začne hitro dolgočasiti, pusti, da ga CIA - **via** George Clooney - rekrutira za tajnega hitmana, ja, poklicnega morilca. → imenovalnik*

- v primeru, da je v stavku elipsa, določimo predlogu tak sklon, kot bi ga imel, če samostalnik ne bi bil izpuščen

*Na morju je za meter **do** dva "marete z juga", ki očitno pihata nekje drugje → elipsa (meter do dva metra), predlog v rodilniku*

Ločevanje predlogov od veznikov

1. *razen*: a. predlog pred samostalnikom v rodilniku

*Jugoslovanske oborožene sile se bodo povsem umaknile s Kosova, **razen** graničarskih enot, ki bodo delovale samo v petkilometrskem pasu od meje. → predlog*

b. veznik v vseh ostalih rabah

*Ljudje s seboj nosimo množico podob sveta, ki ga še nikoli nismo videli, **razen** morda po televiziji.*

...nehamo nalivati, še preden pridejo kvasovke v kozarec (**razen** pri nekaterih vrstah piva, pri katerih je sediment zaželen... → **veznik**)

Ločevanje predlogov od prislovov

- za razliko od prislova predlog vedno stoji pred sklonljivo besedo (ali bes. zvezo)

hotelirji se ravnaajo po pravilu, da je treba **okoli** svojega dvorišča postaviti ograjo → **predlog**
Nekaj časa so se skrivali **okoli**, nato so odšli → **prislov**

- predlogi, ki imajo skupno lemo s prislovi, so: *čez, blizu, glede, križem, mimo, nasproti, okoli, okrog, poleg, povrh, povrhu, proti, skozi, širom, tostran, vštric, za, znotraj, zraven, zunaj*
- *glede* označujemo kot prislov v zvezi *glede na*

2.9. Označevanje veznikov

Leksikon:

| | | | | | | | | | |
|---------|----|-----------|----|---------|----|---------|----|----------|----|
| | | da | Vd | ki | Vd | od | Vd | toda | Vp |
| a | Vp | dasi | Vd | kjer | Vd | odkar | Vd | torej | Vp |
| ako | Vd | dasiprav | Vd | ko | Vd | odkoder | Vd | vendar | Vp |
| akoprav | Vd | dasiravno | Vd | koder | Vd | oziroma | Vp | vendarle | Vp |
| ali | Vp | dočim | Vd | kolikor | Vd | pa | Vp | zato | Vp |
| ampak | Vp | dokler | Vd | kot | Vd | preden | Vd | zatorej | Vp |
| bodisi | Vp | in | Vp | marveč | Vp | razen | Vp | | |
| če | Vd | kadar | Vd | naj | Vd | saj | Vp | | |
| čeprav | Vd | kajti | Vp | najsi | Vd | sicer | Vp | | |
| čeravno | Vd | kakor | Vd | namreč | Vp | tako | Vp | | |
| četudi | Vd | kamor | Vd | ne | Vp | temveč | Vp | | |
| čim | Vd | ker | Vd | niti | Vp | ter | Vp | | |

- **Kot veznike označujemo le pojavnice, ki so navedene v leksikonu.**
- za ločevanje veznikov od predlogov glej poglavje Označevanje predlogov

Ločevanje veznikov od členkov

1. *da*: a. členek, ki izraža soglašanje

Ste ga poznali? To je ideja, **da!** → **členek**

b. podredni veznik

2. *naj*: a. členek (spodbujevalni, zadržkovni, domnevnostni itd.)

Na voljo **naj** bi imeli blizu milijardo tolarjev. → **členek**
S prvim januarjem 2003 **naj** bi sedanjo VVO nasledil /.../ → **členek**
Naj vam najprej povem, da je vaša revija THE BEST → **členek**

b. podredni veznik (kadar ga lahko zamenjamo z drugim veznikom – za ločevanje glej SSKJ)

*Njegovi strokovnjaki so svetovali, **naj** oba fanta nekaj časa ne prideta v šolo → veznik*
***Naj** gre za umetne ribe, vrteče ali valujoče blestivke, ribič mora po metu čutiti, kako se umetna vaba obnaša*
*→ **Najsi** gre za umetne ribe ... → veznik*
*dal mi je znamenje, da **naj** ga počakam → veznik*

3. *ne*: a. členek (nikalni členek – vse rabe razen vezniške)

b. priredni veznik (samo kot del dvodelnega veznika *ne* – *ne*)

*Tudi zato s tovrstnim nasiljem **ne** ravnatelj **ne** učitelji nimajo izkušenj → veznik*

4. *niti*: a. členek (vse rabe razen vezniške)

b. priredni veznik (samo kot del dvodelnega veznika *niti* – *niti*)

*Jadrnica s topovi v kupolah zato **ne** bi mogla **niti** streljati **niti** jadrati → veznik*

Ločevanje veznikov od prislovov

1. *ali*: a. priredni veznik

*Kako povečati verjetnost za zmago nad enakovrednim **ali** boljšim tekmečem? → veznik*

b. prislov (vprašalnica – zamenljiva s "če", "mar", tudi v vezniški vlogi)

*Ja, ampak **ali** je Jožef sledil tudi zvezdi? → prislov*

2. *čim*: a. podredni veznik (kadar ga lahko zamenjamo z drugim veznikom: *ko*, *takoj* *ko*)

***Čim** je naredila taktično napako, je spregledala še taktično možnost nasprotnice in celo izgubila. → veznik*

b. prislov (v vseh ostalih rabah)

*...si najbolj želi poroke z njo, medtem ko si ona želi predvsem **čim** lepšo poroko... → prislov*
*Kapitan Picard bi rad Dato **čim** prej spravil na Enterprise, da bi izvedel o podrobnostih neljubega*
→ prislov

3. *in*: a. priredni veznik

*Mislite, da sta se Martin Krpan **in** Janez Vajkard Valvasor kdaj ustavila v Črnem Kalu? → veznik*

b. prislov (na vprašanje "kje?")

*Črnci so **in**. → prislov*

4. *sicer*: a. priredni veznik (kadar ga lahko zamenjamo z drugim veznikom: "toda", "a", "če ne" + "in *sicer*")

*Vendar moramo ob uživanju polnovrednih žit in tudi stročnic popiti veliko tekočine, **sicer** bo blato še bolj trdo.*
*V četrtek, in **sicer** uro po polnoči, je nekdo vlomil v trgovino Jeans corner store sport v Tyrševi ulici v Mariboru. → **veznik***

b. prislov (v vseh ostalih rabah)

*Takrat jim je delodajalec **sicer** izplačal plače, ne pa tudi regresa*
*Odgovoril jima je poročevalec zakona, **sicer** predsednik parlamentarnega odbora Srednjeevropske pobude Felice Besostri: → **prislov***

5. *tako*: a. priredni veznik (samo v: "tako da" ter kot dvodelni veznik tako – kot, tako - kakor)

*Kremljologija je danes bolj ali manj mrtva znanost, **tako** da so se morali tisti s talentom ozreti drugam.*
*Dejstvo pa je, da so samomori **tako** po svetu kot tudi pri nas podcenjeni.*
*→ **veznik***

b. prislov (v vseh ostalih rabah)

*U. J. iz Postojne je osumljen organiziranja mreže prekupčevalcev, ki so, **tako** kot on, prevažali, hranili in ponujali v prodajo mamila → **prislov***

6. *vendar*: a. priredni veznik (kadar ga lahko zamenjamo z drugim veznikom: toda, a)

*isti del ne sodi pod njihovo pristojnost, **vendar** bomo radi tudi tam vrgli kakšno lopato soli → **veznik***

b. prislov (v vseh ostalih rabah: "kljub temu", "nenazadnje")

*...sam nisem nič vernika in **vendar** z največjim zadoščenjem uživam v tej razsežnosti Bachove glasbe → **prislov***

7. *zato*: a. priredni veznik

*Lepo vreme se bo nadaljevalo še konec tedna, **zato** je prav, da ga preživimo prijetno na soncu. → **veznik***

b. prislov (samo pred odvisnikom)

*Golansko planoto so pripravljene zapustiti **zato**, ker so močni, ne **zato**, ker bi bili šibki. → **prislov***

8. *zatorej, torej*: a. priredni veznik (kadar jih lahko zamenjamo z drugim veznikom: in, kajti, vendar, saj)

*Do sedaj teh razpisov še ni bilo, **zatorej** tudi sofinanciranja ne. → **veznik***
*Pri nas ptice najintenzivneje prepevajo spomladi, **torej** v času gnezdenja. → **veznik***

b. prislov (v vseh ostalih rabah)

Prva poteza je **zatorej**, da zavrremo oktroirano "javno razpravo z vsiljenimi ideološkimi koordinatami. → **prislov**
Tudi vprašanje politike do drog je **torej** vrednostno vprašanje. → **prislov**

2.10. Označevanje členkov

Leksikon:

| | | | | |
|---------|------------|----------|------------|-----------|
| | edino | malodane | no | šele |
| a | edinole | malone | pač | takorekoč |
| baje | itak | menda | prav | tudi |
| baš | ja | morda | pravzaprav | več |
| bojda | kajne | morebiti | predvsem | valjda |
| bržčas | kajneda | naj | prejkone | vsaj |
| bržda | kajpada | najbrž | ravno | vsekakor |
| bržkone | kajpak | najbrže | samo | zgolj |
| celo | kakopak | ne | seveda | zlasti |
| cirka | koli | nemara | skoraj | znabiti |
| češ | kratkomalo | nikar | skorajda | že |
| da | kvečjemu | nikarte | sploh | |
| domala | le | nit | še | |

- Kot členke označujemo le pojavnice, ki so navedene v leksikonu.

Ločevanje členkov od prislovov

1. *prav*: a. členek (izpustljiv iz stavka, ni vprašalnice)

*zdi pa se mi, da tudi danes ni **prav** nič drugače ...*
*In **prav** to velikokrat pripelje do nepopravljivih napak.*
Prav**, pomagal ti bom. → **členek

b. prislov (vprašalnica "kako?")

*Saj sem že ves čas slutil, da sem daljnega leta 1998 ravnal **prav**, ko sem... → **prislov***

2. *ravno*: a. členek (izpustljiv iz stavka, ni vprašalnice)

*Vendar pa se mi zdi verjetnost, da bi te civilizacije za svoj obisk izbrale **ravno** drobno Zemljo, zelo smešna.*
*→ **členek***

b. prislov (v vseh ostalih rabah)

*Junakinja sodobnega romana je zmerom božansko visoka in se zmerom drži **ravno** kakor sveča, z dvignjeno glavo. → **prislov***

3. *več*: a. členek

Otrok v pokritih peskovnikih slabo vreme ne bo **več** motilo ... → **členek**, lema: več, msd: L. (izpustljiv iz stavka, ni vprašalnica)

b. prislov (v vseh ostalih rabah)

...komisija se namreč lahko odloči tudi za podelitev **več** enakovrednih nagrad ... → **prislov**, lema: veliko, (**koliko** enakovrednih nagrad? - več)

c. števnik

Natanko enajst mesecev po hudi poškodbi in **večih** operacijah kolena ... → **števnik**, lema: več, msd: K. (kot števnik opredeljujemo SKLONSKE OBLIKE; kadar je oblika imenovalniška, ni števnik.)

O priročnikih:

- SSKJ ne ločuje med prislovi ter členki, včasih govori o členkovni rabi, ampak nedosledno. Je pa dokaj dobra referenca za ločevanje členkov (oz. prislovov) od veznikov oz. predlogov.

2.11. Označevanje medmetov

- kot medmet označujemo besede, ki so onomatopoetske v smislu, da posnemajo bodisi človeške neartikulirane glasove (smeh, krike itd.) ali kakšne druge zvoke iz okolja (živalski glasovi, zvoki strojev itd.)

sem in kar naenkrat mi je na klancu spodrsnilo in **aaaaa** sem se zapeljala ter na koncu tudi sesedla enega z naslovom *Happy Feet*, kjer me boste, **haha**, lahko videli preoblečeno v pingvina. In vendar je Bog zmotljiv. Zakaj? **Heh**, ker je ženska.

- kadar se odločamo, ali nekaj označiti za medmet ali kaj drugega, se odločimo za **drugo** oz. se posvetujemo; namig za ločevanje: medmeti so načeloma nepredvidljivi, zato jih priročniki večinoma ne zajemajo. So tudi izpustljivi iz stavka.

2.12. Označevanje okrajšav

- kot okrajšave označujemo vse okrajšane besede in kratice (npr., itd. št., ing., mag., CO₂, Feb, Avs, M2, Pe, EUR, USD) – VENDAR: glede sklanjanih primerov glej spodaj!
- kot okrajšave označujemo tudi kratice avtorjev člankov ipd. (ar)
- besedo označimo kot okrajšavo tudi, kadar ni zapisana v skladu s pravopisom (na primer, kadar namesto d.o.o. piše d.o.o)
- če je okrajšava sklanjana in v besedilu funkcionira kot samostalnik, jo označimo kot samostalnik (glej označevanje samostalnikov, občna imena)

- kratice (akronime) označujemo kot samostalnice (NUK, NAMA, Mors itd.)
- okrajšave niso nujno samostalniki (na primer, okrajšava je tudi dipl.)

2.13. Označevanje neznanih besed

- če za besedo iz sobesedila ni mogoče ugotoviti, kaj označuje, in je zato ne moremo uvrstiti v nobeno od besednih vrst, ji pripišemo oznako N
- oznako N načeloma pripišemo vsem besedam, ki so hibrid črk in števil, razen če so le-te sklanjane

*Sattelite M30X [N] premore zadaj tudi dva...
foto 45b [N]: Z eno roko primemo stopalo (z levo ...*

- številke, ure, datumi, negativna št., decimalna št., telefonske številke ipd. označujemo kot števnik (glej označevanje števnikov)

Tel. : 05/76 [Kag] 38 [Kag] 25 [Kag].

- če se v besedilu pojavljajo daljši citati v tujem jeziku, te besede označimo z oznako Nj; to ne velja za posamezne besede tujega izvora, ki funkcionirajo v slovenskem besedilu in imajo slovenska obrazila, te označujemo z oznako za ustrezno besedno vrsto)

*Ves stadion je glasno prepeval We [Nj] will [Nj] we [Nj] will [Nj] rock [Nj] you [Nj].
madam de [Nj] Berny
The Life of Brian«, »Handmade Films → Brian je lastno ime. Ostalo Nj in leme z malo.
Druga imena: longnose [Nj] dace [Nj] (angl.), Amerikanischer [Nj] Schwarznase [Nj]
sploščen trup, podobno kakor R. rubilio [Nj]*

- če se v besedilu pojavi daljši citat v tujem jeziku, označimo celoten citat z Nj in pripišemo leme, enake besednim oblikam, tudi če navedek zaradi sorodnosti s slovenščino mestoma prinaša besedje, enako slovenskemu (npr. predlogi v hrvaščini).
- Če je beseda **zapisana z nestandardnim zapisom**, jo opredelimo z ustrezno oznako in dodamo lemo v nestandardnem zapisu. Nestandardni zapis prepoznamo po tem, da se v rabi večkrat pojavlja, tipkarske napake so večinoma redkejšje

*v Nedeljskemu [Ppnmed] dnevniku, v zadnem [Ppnmem] času (lema: zadni)
dober poljudni članek pa je dosti teže [Rrn] napisati kot strokovnega (varianta teže/težje, lema: težko)*

- če gre pri besedi za tipkarske napake, jo označimo z oznako Nt

*z **usbolutno**. [Nt] večino
Plavuti so razporejene podobno kot pri atlantskih [Nt] sledeh*

- če gre pri besedi za napačno tokenizacijo, jo označimo z oznako Np

*Vse potrebne informacije najdete na **www. [Np] siol.net [Np]**. Za nadaljnja vprašanja smo na voljo na naslovu **info@ [Np] siol. net [Np]**.
Navijalna hitrost je med 0,4 m do 0,9 m /.../« (namesto številke »0« je črka »0«) → napačna tokenizacija
SVIZ-ove [Np] primerjave plač*

3. Problematični primeri

3.1. Večbesedne enote

- označujemo vsako besedo ločeno, ne glede na to, ali je del stalne besedne zveze ali ne

Prav zato na ministrstvu pripravljajo /... → členek + veznik
Medtem ko so krave na Veliki planini veselo čofotale po mlakah in ... → prislov + veznik
Prav te glede na potrebe raziskav izberejo strokovnjaki ... → prislov + predlog

3.2. Skladenjske napake v stavkih

- v primeru skladske napake (napačnih sklonov, napačnega nanašanja ipd.) skušamo problem označevanja rešiti na ravni minimalnega konteksta, tako da izberemo interpretacijo, ki je vsaj deloma ustrezna

Ib Sejersen je dejal, da slovenska podjetja večinoma že ravnajo v skladu z evropskimi predpisi, čeprav ta za zdaj še niso zavezujoča. → predpisi niso zavezujoči, napaka
upoštevamo nanašanje na TA NISO, torej množina, srednji spol: Ppnsmi .

Ko kateri od testnimi ljudmi zapusti sobo → napačna raba sklona
označimo, kot da je izbira sklona ustrezna, m. spol, množina, orodnik: Ppnmmo.

4. Priporočeni referenčni viri

- Slovar slovenskega knjižnega jezika
<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
- Slovenski pravopis 2001
<http://www.zrc-sazu.si/pravopis/>
- Amebisov besedni zaklad
<http://www.amebis.si/izdelki/abz/>
- Kaj početi s korpusom FidaPLUS
http://www.fidaplus.net/Files/Kaj%20poceti%20s%20korpusom%20FidaPLUS_navadna%20dvostranska.pdf